

PŘEDNÁŠKY

Středa 25. února 2015 v 18:00 hodin

Afrika 2014 aneb Kam ebola nevolá a u hvězd chraňte buvola

Rok 2014 se zapsal do historie Afriky nechvalným rozšířením zákeřného viru ebola. Mnoho lidí s obavami odsoudilo Afriku coby destinaci pro cestu za exotikou. A přesto to byla velká škoda. Jižní Afrika - svět, v němž se střetává moderní civilizace s tradičním křováckým životem mezi divokou zvěří - nabízí tolik pozoruhodných pohledů. A kromě safari jsou to pochopitelně úchvatné pohledy k hvězdnému nebi či na největší meteorit světa.

Nechte se těmito krásami provést prostřednictvím výpravného povídacího cestovatele, fotografa a popularizátora astronomie Petra Horálka.

* * *

ASTRONOMICKÁ POZOROVÁNÍ

Astronomická pozorování pro veřejnost - **ÚNOR**:

PONDĚLÍ * ÚTERÝ * STŘEDA * ČTVRTEK * PÁTEK

v 19:00 hodin

Program pozorování:

Měsíc – od 1. do 5. února a od 21. února do konce měsíce

Venuše – večer nad západním obzorem

Mars - večer nad západním obzorem

Jupiter - po celou noc

Uran - na večerní obloze

Hvězdy a vícenásobné hvězdné systémy – po celý měsíc

Hvězdotupy, mlhoviny, galaxie – neruší-li příliš svým svitem Měsíc

DOPLŇKOVÁ VÝUKA PRO ŠKOLY

Hvězdárna Valašské Meziříčí připravila pro všechny typy škol programy doplňující učební osnovy. Termín návštěvy hvězdárny a požadovaný program je nutno dohodnout předem.

Podrobnou nabídku programů a akcí pro školy najdete na internetové adrese <http://www.astrov.cz>.

* * *

ZPRÁVY A ZAJÍMAVOSTI

Vážení čtenáři,

v letošním roce uplyne 60 let od otevření hvězdárny ve Valašském Meziříčí. Pro tuto příležitost jsme si pro Vás připravili malý seriál o životě hvězdářů z Valašského Meziříčí v roce 1955. Toto pravidelné okénko do historie hvězdárny nás bude v letáčku doprovázet po celý rok 2015.

Leden a únor 1955

V roce 1955 byla činnost hvězdářů z Valašského Meziříčí již plně v rukou veřejné instituce. Ta byla zřizována Okresním národním výborem ve Valašském Meziříčí pod názvem Valašská lidová hvězdárna ve Valašském Meziříčí. S touto institucí byla provázána i stavba objektu hvězdárny, kterou v roce 1947 začala budovat Astronomická sekce Muzejní společnosti. Na počátku 50. let muzejní spolek a s ním i astronomická sekce předávají svoji činnost pod odbor kultury Městského národního výboru ve Valašském Meziříčí. Z tohoto důvodu přechází stavba objektu hvězdárny pod místní samosprávu. Pro účely dostavby je zřízena instituce tzv. lidové hvězdárny, v jejímž čele stanul bývalý předseda Astronomické sekce muzejní společnosti Josef Doleček.

Podle původních plánů Josefa Dolečka měla být hvězdárna v oficiálním provozu od ledna 1955 a její slavnostní otevření měla podtrhnout připravovaná konference. Realita byla jiná než plány a tak bylo otevření přesunuto na neurčito. Budova hvězdárny byla exteriérově připravena, ale po stránce interiérů a technologií nutných pro provoz tomu tak nebylo. Především nebyla zcela dokončena elektroinstalace, sociální zázemí, podlahy, kotelna a příslušné technologie atd. Problematický byl i přístup k hvězdárně, protože od Vsetínské ulice (tehdy Stalinovy třídy) nebyl vybudován chodník a přístupová komunikace. I přes stavební neutěšenost hvězdárny byla v provozu jedna z malých kopolí, kterou využíval astronomických kroužek ke svým pozorováním.

Poznámka:

V 50. letech 20. století byla na území Československa vytvářena síť lidových hvězdáren. Ty byly rozděleny do několika kategorií, které zohledňovaly jejich význam a velikost. Valašská lidová hvězdárna byla na počátku své existence zařazena do druhé kategorie a byla metodicky podřízena Oblastní lidové hvězdárně v Olomouci. Po mnoha intervencích Josefa Dolečka a pod vlivem budoucí změny zřizovatele (k 1. 1. 1956 Krajský národní výbor v Gottvaldově) byla hvězdárna přeřazena do třetí kategorie na pozici oblastní hvězdárny s vlastním správním obvodem.

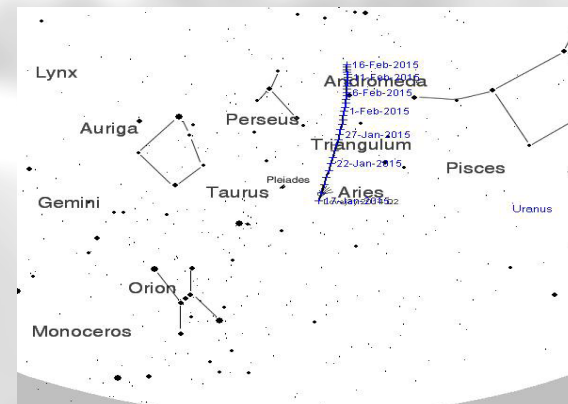
(Mgr. Radek Kraus, Hvězdárna Valašské Meziříčí)

* * *

C/2014 Q2 Lovejoy - kometa roku 2015?

Tato kometa byla objevena 17. srpna 2014 a dostala označení C/2014 Q2 (Lovejoy) podle svého objevitele, australského amatérského astronoma (Terry Lovejoy). V době svého objevení měla jasnost pouze 14,8 magnitudy, byla tedy na hranici vizuálního pozorování a první odhady nebyly moc optimistické, kometa měla dosáhnout v maximu jasnosti zhruba 11 magnitudy. V té době si skoro nikdo nedokázal představit, že by mohla zjasnit až na 4 magnitudu, jak je tomu nyní.

Její zjasňování bylo opravdu rapidní a nečekané. Již v prosinci, tedy 4 měsíce od jejího objevení, měla jasnost 7,4 magnitudy. V té době však byla pro nás, pozorovatele severní polokoule, ještě skryta pod jižním obzorem. Teprve 9. ledna překročila nebeský rovník a oficiálně se stala i objektem severní oblohy. V průběhu ledna bude kometa rychle stoupat mezi zimmními souhvězdími. Nyní se nachází v souhvězdí Býka, za pár dní se přesune do souhvězdí Berana, dále do Trojúhelníku a Andromedy. Její deklinace bude i nadále stoupat, až se stane objektem cirkumpolárním, tedy nezapadajícím objektem.

Kometa C/2014 Q2 (Lovejoy) je dlouhoperiodická kometa, ve vnitřní Sluneční soustavě není tedy kometa s největší pravděpodobností povrve. Nejbližší Zemi byla kometa 7. ledna, a to ve vzdálenosti zhruba 0,47 AU. Přísluním (perihelium) pak prolétne 30. ledna ve vzdálenosti 1,29 AU od Slunce. Tyto staré komety jsou známé tím, že k výraznějšímu zjasnění u nich dochází až v blízkosti Slunce. A proto nás, na rozdíl od nových komet z Oortova oblaku, často příjemně překvapí. Kometa by měla být vidět ještě několik měsíců. Její slábnutí by pak mohl příjemně ovlivnit efekt nazývaný perihelová asymetrie, který bývá častý právě u takových komet, jakou je C/2014 Q2 (Lovejoy). Jedná se o rychlé zjasnění před perihelium a pomalé slábnutí po něm. To by znamenalo, že kometu budeme moci pozorovat pouhým okem či menšími dalekohledy minimálně do června.

Pokud nám počasí dovolí, využijte i vy šanci vidět pravděpodobně nejjasnější kometu roku 2015. Bohužel nejlepší dny pro pozorování

komety jsou již za námi, jelikož Měsíc roste do úplňku a bude rušit pozorování svým svitem. Po něm bude kometa spíše objektem pro triedry. Nyní, na začátku února, bude kometa vidět kolem 20. hodiny i později, nalézt se ji můžete pokusit podle přiložené mapky. Kometu půjde v únoru nejlépe spatřit s použitím triedru či menšího dalekohledu.

(Mgr. Sylvie Gorková, Hvězdárna Valašské Meziříčí)

AKTUALITY

Za drahou Pluta mohou být další trpasličí planety

V časopisu Monthly Notices of Royal Astronomical Society byla publikována stat' britských a španělských astronomů, v níž se uvádí, že za oběžnou drahou Pluta mohou být ještě nejméně dvě trpasličí planety. Ukazují na to neobvyklé dráhy velkého množství malých objektů. Carlos de la Fuente Marcos z Madridské univerzity upřesnil, že výpočty zatím nevypovídají o počtu trpasličích planet v této oblasti, ale jsou minimálně dvě.

Meteorit nalezen

V minulém letáčku jsme psali o jasném bolidu (meteoru jasnější než Venuše), který proletěl nad Českou Republikou v úterý 9. 12. 2014. Po zjištění místa dopadu meteoritu na zemský povrch byli vyzváni i amatéři, aby se přidali k hledání částí meteoritu, který dopadl do složitého terénu na Vysočině.

První úspěch byl zaznamenán 20. prosince odpoledne. Byl nalezen jeden z menších meteoritů, který vážil necelých 6 gramů. Jednalo se jen o jeden z mnoha, a proto se v hledání pokračovalo i nadále.

Mezitím napadl ovšem sníh a hledání bylo přerušeno. Pokračovalo se až v novém roce. Další pozitivní obrat poté nastal v pondělí 12. ledna, kdy byl nalezen druhý fragment o váze 40 gramů. Tento meteorit je velmi významný i tím, že podstatně znásobil dosud nalezenou hmotu původního tělesa a bylo tak možné provést podrobnější analýzu než u prvního meteoritu.

Meteorit Žďár (zatím neoficiální název) je nyní 23. meteorit s rodkmenem na světě.

DAWN vidí krátery na planetce Ceres

Sonda DAWN, která už přinesla úžasné poznatky o planetce Vesta, je nyní na cestě k největšímu tělesu mezi Marsem a Jupiterem. A její snímky už dosahují takové kvality, že začínáme vidět krátery na povrchu Cerery.

POZORUJTE

Měsíc v konjunkci s Venuší (21. 2. 2015)

Srpek Měsíce v blízkosti Venuše a Marsu pozorovatelný 20. a 21. února večer nad západním obzorem, dalekohledem lze ve skupině vyhledat Uran.

Měsíc v konjunkci s Uranem (22. 2. 2015)

Těsná konjunkce nastane pod naším obzorem. Uran lze v blízkosti Měsíce, Venuše a Marsu ovšem vyhledat 21. 2. večer nad jihozápadním obzorem.

RŮZNÉ

Členský příspěvek

Upozorňujeme členy Valašské astronomické společnosti (VAS), že do konce března 2015 je nutno zaplatit členské příspěvky na další rok ve výši 200,- Kč u klasického členství nebo ve výši 80,- Kč u elektronického členství.

Platbu můžete realizovat stejným způsobem, jako v minulých letech: při osobní návštěvě, bankovním převodem z Vašeho účtu na účet VAS nebo složením dané částky v bance pomocí pokladní složenky v kterékoliv pobočce Československé obchodní banky a. s. (ČSOB) v ČR. Do kolonky Číslo bankovního spojení napište číslo účtu VAS – 169124105/0300. Dále vypište částku (200,- Kč nebo 80,- Kč), své jméno, příjmení a adresu. Jako variabilní symbol uveďte své osobní číslo člena VAS, které naleznete na první stránce členské průkazky (pokud číslo nezjistíte, stačí se na nás obrátit, rádi Vám jej sdělíme). Variabilní symbol musíte uvést, abychom identifikovali, kdo z vás platbu provedl. Do kolonky konstantní symbol napište číslo 1379.

* * *

PROGRAMOVÝ ZPRÁVODAJ HVĚZDÁRNY VALAŠSKÉ MEZIŘÍČÍ, PŘÍSPĚVKOVÉ ORGANIZACE ZLÍNSKÉHO KRAJE A VALAŠSKÉ ASTRONOMICKÉ SPOLEČNOSTI

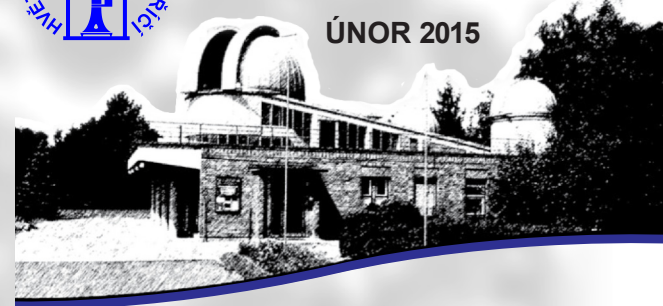
Vydává Hvězdárna Valašské Meziříčí, p. o.: Vsetinská 78, 757 01 Valašské Meziříčí
tel./fax: 571 611 928; E-mail: info@astrovm.cz; URL: www.astrovm.cz

Sazba a tisk: Hvězdárna Valašské Meziříčí, p. o.

HVĚZDÁRNA VALAŠSKÉ MEZIŘÍČÍ

ÚNOR 2015

Snímek komety C/2014 Q2 Lovejoy
(Autor: Gerald Rhemann)